

TOPLUMDA HEMŞİRELİK İMAJININ BELİRLENMESİ

DETERMINE THE NURSING IMAGE IN COMMUNITY

Süheyla ALTUĞ ÖZSOY

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı,
Bornova, İZMİR

Anahtar Sözcükler: imaj, hemşirelik

Key Words: image, nursing

ÖZET

Hemşirelik mesleği birey, aile ve topluma sunulan bir hizmettir. Meslek toplumsal gelişmeyi etkilediği gibi, toplum dinamiği de mesleklerin daha mükemmelle doğru gelişmesinde belirleyici bir faktördür. Hemşirelik de diğer meslekler gibi toplumun temel çalışma alanlarından biri olup toplumun gereksiniminden doğmuştur. Bir mesleğin geçerli olan statüsü o mesleği oluşturan grubun toplumdaki imajı ile yakından bağlantılıdır ve meslek üyeleri için büyük önem taşır. Bir meslek olarak hemşireliğin seçimi ve bu meslekte kalma hakkındaki tüm tartışmalarda baskın olan iki konu, çalışma koşulları ve hemşirelik imajıdır.

Toplumun hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek ve bazı sosyodemografik özelliklerle ilişkisini incelemek, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu araştırma tanımlayıcı, bir alan araştırması olup İzmir Tansaş alışveriş merkezinde alışveriş amaçlı bulunan yetişkinler üzerinde yürütülmüştür. Olasılıksız örneklem tekniği ile anket doldurmayı kabul eden 500 kişi örnekleme oluşturmuştur. Birinci bölümde sosyo-demografik özellikleri belirlemeye yönelik sekiz soruya yer verilmiştir. İkinci bölümde ise hemşirelik imajının belirlenmesine yönelik ilgili literatür taranarak araştırmacı tarafından otuz beş soruluk bir form geliştirilmiştir. Geliştirilen formun kapsam geçerliliği için hazırlanan ölçüm aracı bir uzman gruba incelenmiştir. Uzmanların önerilerine göre gerekli değişiklikler yapılarak anket formu tekrar düzenlenmiştir. Geliştirilen formun iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) 0.709 olarak bulunmuş ve anket formunun güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir. Kişilerin %50'si kadın; %50'si erkektir. %18.8'i 18-20 yaş grubunda, %8.4'ü 58 yaş ve üzerinde, %61'i evli, %44.4'ü lise mezunu, %18.8'i işçi, %18.4'ü memur %19.6' sı ev hanımıdır. Araştırmaya katılan kişilerin %47.44'ünün hemşire bir yakını olduğu, %54'ünün hemşirelik hizmeti aldığı ve %68.8'inin aldığı hizmetten memnun kaldığı belirlenmiştir. Toplumdaki kişilerin hemşirelik imajına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılım yüzdesi en yüksek olan önermeler sırasıyla hemşirelik

bilgiye dayalı meslektir (%90.6), hemşirelik eğitimi üniversite düzeyinde olmalıdır (%87.6) ve hemşirelik bakımı hastaların iyileşmesinde yaşamsal önem taşır (%87.4). Toplumun hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada; araştırmaya katılan kişilerin hemşirelik imajına ilişkin puan ortalamaları 78.078 ± 8.189 , maddelere göre puan ortalamaları ise 2.32 ± 0.735 olarak bulunmuştur.

Kişilerin demografik özelliklerinden yaş ve medeni durumları dışındaki özellikleri ile, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtlara' puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark bulunmamıştır. İleri yaşta olanların ve evli olanların puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Kişilerin aldıkları hemşirelik hizmetinden memnuniyetleri ile hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.01$). Yapılan ileri analizde (Tukey) bu farkın, hizmetten memnun olmayanların hemşirelik imajı puan ortalamalarının düşük olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak toplumdaki kişilerin, hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek amacıyla yürütülen bu araştırmada, toplumun da hemşirelik imajının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

SUMMARY

The service, which covers ethical values that were established on research and experiment depending on knowledge and which is provided for a certain wage is called profession. Moreover, professional understanding and requirements of the community underlie the profession. Today while knowledge is rapidly increasing, almost every individual who owns a profession is subject to lose of proficiency due to aging of his knowledge. To determine community's image pertaining to nursing and to investigate its relationship with certain sociodemographic characteristics, will constitute the subjective of this study.

This research is a field study planned to be descriptive. The sampling consisted of 500 adults who accepted to fill out the survey form by using Without Possibility Sampling Technique. Internal consistency coefficient of the questionnaire (Cronbach alpha) was found as 0,709. Split half for first section was detected as $\alpha = 0,5760$, and $\alpha = 0,6466$ for second section. According to these evaluations it was concluded that this questionnaire is reliable for use.

In this questionnaire which was developed in order to determine community's image related to nursing, mean score of individuals participated in research related to nursing image found as $78,078 \pm 8,189$, and their mean score pertaining to Consequently, it was concluded in this study that the community had intermediate level of nursing image, which was carried out in order to determine nursing images of individuals within the community. In other words, individuals within the community have a nursing image, which is neither too good nor too bad.

GİRİŞ

Profesyonel meslek olma yolunda ciddi ve önemli girişimleri olan hemşirelik mesleği teknolojiye yerini kaptırmamak ve yeteneklerini

göstermek zorundadır. Bu nedenle hemşirelik bilimsel bir temel kazanmalı ve bu temelin varlığı ile gelişen yeni bilgilerle büyümelidir. Bir mesleğin statüsü, o mesleği oluşturan grubun toplumdaki imajı (imge) ile yakından bağlantılıdır ve meslek üyeleri için büyük değer taşır (Taşocak 1997). Imgenin eş anlamlısı olan imaj, Fransızca bir kelime olup, bir kimsenin, bir topluluğun, kendisiyle ilgili olarak başkalarında yaratmak istediği ya da bıraktığı izlenim olarak tanımlanmaktadır (Emiroğlu 1995).

Araştırmanın önemi ve Amacı

Her mesleğin toplum tarafından bir algılanış biçimi vardır. Toplum içinde yaşayan bireylerin yaşam biçimini etkileyen normlar, değerler, tutumlar aynı zamanda bireyin meslek seçimini de etkileyeceğinden dolayı bu çalışma önem taşır.

Sunulan hemşirelik hizmetinden yararlanan hasta ve yakınlarının düşüncelerini öğrenebiliyor ve aldıkları hizmetin değerlendirilmesine ait verileri kolaylıkla toplayabiliyoruz. Ancak şu anda hasta olmayıp ileride potansiyel olarak hemşirelik hizmetini talep edecek müşteriler olarak, toplumun gözünde hemşirelik imajını belirlemesi açısından bu çalışma ayrıca önem taşımaktadır.

Toplumun hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek ve bazı sosyo-demografik özelliklerle ilişkisini incelemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Hemşirelik imajı ve Etkileyen Etkenler

Toplumsal yapının günümüzdeki kadar karmaşık olmadığı dönemlerde, hemşirenin sezgileri hemşirelik bakımı verirken yeterliydi. İyi niyet, içtenlik ve sevgi hastanın bakımını sağlamakta aranılan niteliklerdi. Oysa o dönemlerde bile hemşirelik imajı, her hemşireye göre farklılık göstermekteydi. Bu gün ise bu imaj, "üst düzey yönetici, profesör" şeklindeki algılardan hemşireliği "doktorun sağ kolu, melek" ile özdeşleştirme karmaşasına kadar uzanmaktadır (Velioglu 1994).

Meslek imajı, bir grubun toplum tarafından değerlendirilmesi ve bu değerlerin yaygın biçimde kabul edilmesi olarak tanımlanabilir. Toplumun hemşirelik hakkındaki görüşü, hemşirelik mesleğini ve meslek üyelerini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Kişilerin herhangi bir meslek üyesinde gördükleri veya yaşadıkları bir deneyimden yola çıkarak o meslek ve üyeleri hakkında bir sonuca varmakta, yani genelleme yapmaktadırlar. Hakkında en fazla genelleme yapılan mesleklerden biri de hemşirelerdir (Özcan 1990).

Ücret, iş koşulları, otonomi düzeyi, mesleğin kan ve atıklarla yakın temas gerektiren meslek oluşu, kadın mesleği oluşu gibi nedenler toplumdaki hemşirelik imajını etkilemektedir.

Hemşirelerin tümünün kadın olması hemşirelik mesleğinin bağımsızlığını, yasal, örgütsel, sosyal ve ekonomik haklarını olumsuz yönde etkilemiştir (İnanç ve 13stünsöz 1998).

Alison Kitson 1986'da, "daha iyi olmak" (tıp) ile "daha iyi hissetmek" (hemşirelik) arasındaki farkı kadın ve erkeğin yapısındaki farklılık olarak tammlamıştır. Dünyanın büyük bir bölümünde hekimler ve hemşireler arasındaki eşitliğin olmadığı, eşitliğin çok güç gerçekleştiğidir (Clay 1987).

Hemşirelik imaj' ile ilgili yapılan çalışmalar

1970'lerin sonlarından 1980'lerin başlarına kadar enerjinin ve zamanın büyük bölümü hemşirelik imajı çalışmalarında yoğunlaşmıştır. Bu çalışmaların büyük çoğu *Beatrice* ve *P.Kalisch* tarafından yapılmıştır. Konuyla ilgili son derece önemli çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu değişik şekillerde, medyada hemşirelik imaj' üzerinedir (Ellis ve ark. 1988)

Foley ve arkadaşlarının 1992-1994 yılları arasında yürüttükleri proje, "olumsuz hemşirelik imajının düzeltilmesi ve olumlu imaj yaratılması" yolunda yapılabilecekleri iyi bir örnek oluşturmaktadır. Her yıl düzenli olarak tıp öğrencileri ve hemşireler birlikte workshoplar düzenleyerek profesyonel hemşirelik hakkındaki yanlış kavramlar ve hemşire rollerinin kapsamı tartışılmış, tıp öğrencilerinin meslek hakkındaki algıları düzeltilmeye çalışılmış, müfredatlarının içine konulmuştur (Foley ve ark. 1993).

Türkiye'de de konuyla ilgili yapılmış diğer çalışmalara bakacak olursak:

1984-85 yıllarında *Erefe tre Bolat* tarafından beş büyük gazetede hemşireliğin yansıtılışı incelenmiştir. Hemşireler için en sık kullanılan şevkat dağıtan melek imajıdır (Erefe ve Bolat 1985).

Özcan ve Özgür'ün (1990) "Hemşirelerin mesleki benliklerini algı-larışlan" konulu çalışmalarında, hemşirelerin %74.11 hemşire olarak bizler doktorların en önemli yardımcılanyız görüşüne katılmaktadırlar (Özcan ve Özgür 1990).

1990 yılında *Taşocak'ın* "2030'lu yıllarda hemşirelik imgesi" konulu makalesinde hemşirelerin ve hemşire adaylarının tüm mesleksel sorunlarına karşın gelecek için imgelerinin oldukça güçlü ve geniş ufuklu olduğu sonucuna varmıştır (Taşocak 1990).

1991 yılında *Coşkun ve arkadaşlarının* "Üniversite öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılayış biçimleri" konulu çalışmada öğrenciler hemşireliği hastaya ruhsal ve fiziksel yönden yardım eden, fedakar, sevecen rolü ile tanımlamışlardır (Coşkun ve ark. 1992).

1992-1993 yıllarında "İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinin hemşireliğe ilişkin irngeleri" incelenmiş; öğretim üyelerinin, hemşirelerin "kadın" ve "iyilik melekleri" olduğu önermesine katılma eğiliminde olduğu, hemşirelerin "hekimin sağ kolu" olduğu önermesine %75.8 oranında katıldıkları, özellikle otonomi gerektiren rol ve işlevlere çekimsiz ya da olumsuz yaklaştıkları, hemşirelik temel eğitiminin üniversite ortamında yer almasının kabul gördüğü saptanmıştır (Taşocak 1997).

Sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajını belirlemek üzere planlanan odak grup görüşmesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bir çalışmada, toplumun olumsuz hemşirelik imajına sahip olduğu, hemşirelerin kendi mesleklerine ilişkin imajının çalıştıkları kurumdan çok, eğitim düzeyine göre az da olsa farklılık göstermesine karşın, genelde olumsuz imaja sahip oldukları, hekimlerin ise birlikte çalıştıkları hemşirelere ilişkin bilgilerinin çok yetersiz olduğu, hekimlerde oluşan "olumsuz hemşirelik imajının" hemşireleri kendilerine yardımcı personel olarak görmelerinden kaynaklandığı saptanmıştır (Emir-oğlu 1995).

Çankaya Belediyesine bağlı üç yerleşim yerinde, toplumun hemşireliğe ilişkin görüşlerinin saptanmasının amaçlandığı araştırmada katılımcılar:

istekli ve becerikli hanımların, hemşirelik eğitimi almasalar da hemşirelik eğitimi yapabilecekleri, hastane işlerinin hemşireler olmasa da yürüyebileceği, yardım etmeyi seven insanların hemşireliği seçmesi, hemşirelerin genelde otoriter oldukları, evlendikten sonra mesleklerini bırakabilecekleri gibi olumsuz görüşlere sahiptirler.

Hemşirelerin halkı sağlık ve hastalık konusunda yeterince aydınlatabilecek bilgiye sahip oldukları, üniversite eğitiminin gerekli olduğu, hemşirelerin insanlara eşit davrandığı, hastalara ait sinan sakladığı, mesleki saygımlıklarını zedeliyecek davranışlardan kaçındıkları gibi olumlu görüşlerini de belirtmişlerdir (Dalgıç 1995).

Ulupınar ve Ekizle'rin odak grup görüşme yöntemini kullanarak yürüttükleri bir araştırmada, hemşire öğrencilerin hepsi, hemşire ve hemşirelik hakkındaki toplumsal imajdan, olumsuz önyargılardan, olumsuz olarak etkilendiğini, bu nedenle hemşirelikte öğrenim gördüğünü söylemede çekingen davrandıklarını belirtmişlerdir (Ulupınar ve Ekizler 1997).

Araştırma Sorusu: Toplumdaki kişilerin hemşirelik imajı olumlu mudur?

SINIRLAMALAR

Anket doldurulacağı sırada hasta ya da hasta yakını olanlar hemşireye karşı olumlu veya olumsuz tutuma sahip olabilecekleri düşünülerek araştırma dışı bırakılmıştır. Ayrıca daha sağlıklı bilgiler edinebilmek için anket formu 18 yaşından büyüklere uygulanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, toplumun hemşirelik imajını belirlemek amacıyla tarımlayıcı, olarak planlanmış bir alan araştırmasıdır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma İzmir TANSAS (Tanzim Satış AŞ.) alışveriş merkezlerinden 7 büyük alışveriş merkezine (Karşıyaka, Buca, Çiğli, Bornova, Konak, Güzelyalı, Gaziemir) alışveriş amaçlı gelen yetişkinler üzerinde yürütülmüştür. Tansaş alışveriş merkezinin araştırma yeri olarak seçilmeğnin .1' deni her sosyo ekonomik düzeydeki kişilerin bu merkezi kullanmasKiii

Araştırmanın Evreni ve örneklemi

İzmir Tansaş alışveriş merkezinde, Ocak-Nisan 2000 tarihleri arasında alışveriş yapan tüm yetişkin müşteriler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. °tasdiksiz örneklem tekniği ile anket doldurmayı kabul eden 500 kişi örnekleme oluşturmuştur.

Anket Formunun Hazırlanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için geliştirilen anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde cins, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, hemşire yakını olup, geçmişten bugüne herhangi bir hemşirelik hizmeti alıp ve bu hizmetten memnuniyeti gibi sosyo-demografik özellikleri belirlemeye yönelik sekiz soruya yer verilmiştir. İkinci bölümde ise hemşirelik imajının belirlenmesine yönelik ilgili literatür taranarak araştırmacı tarafından anket formu geliştirilmiştir. Toplam 35 maddelik formun, 6 maddesi genel görünüm, 6 maddesi iletişim, 3 maddesi çalışma koşulu, 6 maddesi eğitim düzeyi, 14 maddesi de meslek hakkındaki önermeleri içermektedir.

Veriler görüşme yöntemi uygulanarak, araştırmacı tarafından toplanmıştır. Görüşmeler gündüz saatlerinde, hafta içi ve hafta sonu

yapılmış, görüşme süresi 10-15 dk. sürmüştür. Katılımcılara araştırmanın amacı kısaca belirtilmiş, araştırmanın sınırlılıklarına uyan ve anket doldurmayı kabul eden gönüllüler üzerinden yürütülmüştür.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Geliştirilen anket formunun kapsam geçerliliği için, hazırlanan ölçüm aracı bir uzman gruba incelenmiştir. Bu amaçla hazırlanan ölçüm aracını, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nun 8 Ana Bilim Dalındaki birer öğretim üyesi incelemiştir. Uzman grubun önerilerine göre gerekli değişiklikler yapılarak, tekrar düzenlenmiştir.

Her madde ile anket puanı arasındaki korelasyon, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı cinsinden hesaplanmıştır. Bunun sonucunda 6. ve 22. maddeler $r=0.05$ düzeyinde, diğer maddelerin korelasyon katsayısı $r=0.01$ düzeyinde yüksek bulunmuştur. Ayrıca anket formunun iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) 0.709 olarak bulunmuştur. Split Half 1. bölüm için $r=0.5760$, 2. bölüm için $r=0.6466$ olarak bulunmuştur. Bu değerlendirmelere göre anket formunun kullanım için güvenilir olduğu kararlaştırılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Anket formları araştırmacı tarafından değerlendirilmiş ve veri kodlama formlarına geçirilerek Ege Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezinde SPSS istatistik programı uygulanmıştır. Bilginin dökümü sayı ve yüzde dağılımı yapılmıştır. Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek için t testi, varyans ve ileri varyans (Tukey) yapılmıştır. Toplumdaki kişilerin hemşirelik imajını belirlemek amacıyla sorulan soruların puanlamasında her soruya verilen yanıtlardan 3'e kadar derecelendirilmiştir. "Katılıyorum" ifadesi 3, "kısmen katılıyorum" ifadesi 2, "katılmıyorum" ifadesine 1 puan verilmiştir. Bu ölçekte bulunan 7 ters yapıdaki maddenin (4, 6, 13, 16, 22, 31, 33. maddeler) veri kodlaması ve değerlendirilmesinde ters yol izlenerek "katılıyorum" ifadesi 1, "kısmen katılıyorum" ifadesi 2, "katılmıyorum" ifadesine 3 puan verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

1. KİŞİLERE İLİŞKİN TANITICI BİLGİLER

Kişilerin %50'si kadın, %50'si erkektir. Kişilerin yaş ort. 35.65 ± 13.65 olup, %18.81 18-20 yaş grubunda, %8.4'ü 58 yaş ve üzerindedir. %61'i evli, %44.4'ü lise mezundur. %18.81 işçi, %18.4'ü memur %19.6'sı ev hanımıdır. Araştırmaya katılan kişilerin %47.4'ünün hemşire bir yakını olduğu, %54'ünün hemşirelik hizmeti aldığı ve %68.8'inin aldığı hizmetten memnun kaldığı belirlenmiştir.

2. KİŞİLERİN HEMŞİRELİK İMAJINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Kişilerin hemşirelik imajına ilişkin görüşleri Tablo rde görülmektedir. Hemşirelerin genel görünümü ile ilgili önermelerden *"hemşireler bakımlı, temiz kişilerdir"* önermesine kişilerin %66.6'sının katıldığı, %31.4'ünün ise kısmen katıldığı, *"hemşireler kibar ve saygılı kişilerdir"* önermesine kişilerin %34.2'sinin katıldığı, %51.4'ünün kısmen katıldığı, *"hemşireler neşeli, güler yüzlü kişilerdir"* önermesine %25.8'inin katıldığı %54.6'sının kısmen katıldığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Kişilerin Hemşirelik İmajına İlişkin Önermelere Verdikleri Yantıların Dağılımı

	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ÖNERMELER						
GENEL GÖRÜNÜM						
1- Hemşireler bakımlı, temiz kişilerdir.	333	66,6	157	31,4	10	2,0
2- Hemşireler kibar ve saygılı kişilerdir.	171	34,2	257	51,4	72	14,4
3- Hemşireler neşeli, güler yüzlü kişilerdir.	129	25,8	273	54,6	98	19,6
4- Hemşireler otoriter ve sert görünümlü insanlardır.	170	34,0	208	41,6	122	24,4
5- Hemşireler üniformalı ve kepli kişilerdir.	405	81,0	46	9,2	49	9,8
6- Hemşireler genellikle çekici kadınlardır.	133	26,6	204	40,8	163	32,6
ÇALIŞMA KOŞULLARI						
7- Hemşireler insanları dinler,	174	34,8	225	45,0	101	20,2
8- Hemşireler insanları soru sormasına izin verir.	178	35,6	224	44,8	98	19,6
9- Hemşireler sağlıklı bireyin sorunlarına çözüm önerisi getirir.	181	36,2	169	33,8	150	30,0
10- Hemşireler hasta bireyin sorunlarına çözüm önerisi getirir.	250	50,0	172	34,4	78	15,6
11- Hemşireler sır tutarlar.	213	42,6	186	37,2	101	20,2
12- Hemşireler yol gösterici danışmanlardır.	214	42,8	188	37,6	98	19,6
ÇALIŞMA KOŞULLARI						
13- Hemşirelerin ücreti tatmin edicidir.	115	23,0	111	22,2	274	54,8
14- Hemşirelerin çalışma koşulları ağırdır.	365	73,0	82	16,4	53	10,6
15- Hemşireler hastane dışında pek çok kurumda çalışırlar (fabrika, okul),	275	55,0	71	14,2	154	30,8
EĞİTİM DÜZEYİ						
16- Hemşirelik eğitimi lise düzeyinde olmalıdır,	90	18,0	41	8,2	369	73,8
17- Hemşirelik eğitimi üniversite düzeyinde olmalıdır.	438	87,6	29	5,8	33	6,6
18- Hemşireler yönetici olabilirler.	296	59,2	106	21,2	98	19,6
19- Hemşireler öğretmen olabilirler.	273	54,6	89	17,8	138	27,6
20- Hemşireler kendi alanlarında araştırma yapabilirler.	410	82,0	62	12,4	28	5,6
21- Hemşireler Doçent, Profesör olabilirler.	279	55,8	89	17,8	132	26,4
MESLEK						
22- Hemşireler doktorun sağ koludur .	394	78,8	59	11,6	47	9,4
23- Hemşirelik bağımsız uygulamaları olan bir meslektir.	161	32,2	148	29,6	191	38,2

24-Hemşirelik bakımı, hastaların iyileşmeinde yaşamsal önem taşır.	437	87,4	51	10,2	12	2,4
25-Hemşirelik bilgiye dayalı meslektir	453	90,6	34	6,8	13	2,6
26-Hemşirelik beeriye dayalı bir meslektir.	431	86,2	44	8,8	25	5,0
27-Hemşirelik hizmetlerinde birey ve toplumun sağlık eğitimi önemlidir..	182	36,4	75	15,0	243	48,6
28-Erkekler de hemşire olabilirler.	278	55,6	80	16,0	142	28,4
29-Kızımın hemşire olmasını onaylanm.	279	55,8	85	17,0	136	27,2
30-0ğlurnunbir hemşircyle evlenmesini onaylanm.	297	59,4	92	18,4	111	22,2
31-Hemşireler iyilik melekleridir.	164	32,8	210	42,0	126	25,2
32-Hemşircicir hasta haklarının savunuesudur.	164	32,8	209	41,8	127	25,4
33-Medyada hernşirelerin yansıtılışı gerçeklere uyumludur.	103	20,6	184	36,8	213	42,6
34-Hemşircicrin toplumda saygınlığı yüksektir.	191	38,2	167	33,4	142	28,4
35-Hemşirelerin bir derneği vardır.	264	52,8	89	17,8	147	29,4

Emiroğlu'nun (1995) odak grup çalışması şeklinde planladığı "sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı" konulu çalışmasında, yüksek öğrenim görmüş erkek grubun çoğunluğu hemşireyi beyaz elbiseler içinde, kep takan, bayan kişi" ifadesine tümüyle katıldıkları, hemşirelik davranışları konusunda ise grubun çoğunluğunun saygılı, sevecen, insanlara muhtaç oldukları şeyi veren, bu işi ekmek için yapan kişiler olarak ifade etmişlerdir. Kadın grubu hemşireleri tanımlarken "hemşireler yardımsever olarak yola çıkıyorlar fakat şartlar onları değiştiriyor" ifadesini kullanmışlar, ayrıca özel hastanelerde daha farklı kişiler ile karşılaştığını belirtmişlerdir (Emiroğlu 1995)."Hemşireler otoriter ve sert görünüşlü kişilerdir" önermesine kişilerin %34'ünün katıldığı, %42'sinin kısmen katıldığı, %24'ünün katılmadığı, "hemşireler üniformalı ve kepli kişilerdir" önermesine %81'inin katıldığı, %9'unun kısmen katıldığı, "hemşireler çekici kadınlardır" önermesine %26'sinin katıldığı %41'inin kısmen katıldığı, %37'sinin katılmadığı belirlenmiştir.

Dalgıç 1995'de "toplumun hemşireliğe ilişkin görüşleri" konulu yüksek lisans tezinde, "hemşireler genellikle otoriterdir" ifadesine bireylerin %62.3'ü katılmışlardır (Dalgıç 1995). Bu çalışmada da bu görüşe katılanların oranı %34, kısmen katılanların oranı %41.6'dır. Görüldüğü gibi kişilerin çoğu hemşireyi otoriter görmektedir. Gerçekten de hemşirelik tarihine baktığımızda otoriter bir yönetim anlayışının varlığı görülmektedir. Doğal olarak bu nitelik günümüze de yansımıştır.

Emiroğlu'nun çalışmasında hekimlerin aldıkları eğitimden dolayı sağlık ekibi içindeki davranışlarından, özel giysi giymeseler de ayrırt hemşireler için ise kebin kaçınılmaz olduğunu ifade etmiş-

lerdir. Hekimlerin, toplumun ve eğitimi orta öğrenim düzeyinde olan hemşirelerin özel forma ve kep konusunda ısrarcı davrandığı saptanmıştır (Emiroğlu 1995).

Bu çalışmada da "*hemşireler üniformalı ve kepli kişilerdir*" önermesine %81'inin katıldığını görüyoruz. Hemşireliği tanımlayan bu geleneksel sembollerin halen hüküm sürdüğünü göstermesi açısından önemlidir. Gelişmiş ülkelerde ise bu geleneksel sembollerde bir miktar değişim olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin bir bölge tıp merkezinde 100 hasta, 30 hemşire, 15 yönetici üzerinde yürütülen çalışmada, farklı sitedeki hemşire forrnalannın profesyonel imaj üzerine etkisi incelenmiştir. Farklı üniformalı bazı hemşire resimleri ile veriler toplanmıştır. Tüm katılımcılar arasında steteskoplu giysisi olan hemşirelerden en çok hoşlanılmış, beyaz pantolon renkli üst giyimi olan hemşirelerden en az hoşlanılmıştır (Magnum 1991).

Kadınların çoğunlukta olduğu bir meslek olan hemşirelik mesleği ve uygulamaları, toplumun cinsiyetle ilgili kalıp yargılarından da etkilenmiştir (Inanç ve Ostünsöz 1998). *Kalisch ve Kalisch* Amerika'da televizyon öykülerinde, hemşirelik hakkında olumsuz dört temel imaj saptanmıştır. Bunlar sırasıyla seksi kadın, kitap kurdu, melek ve şeytan tamamlamasıdır (Ellis 1988). Bu olumsuz imajlar aslında toplumda tüm kadınlara uygun görülen imajlardan farklı değildir. Ustelik bu olumsuz imajlar hemşireleri olduğu kadar, hastalara, karar vericileri ve politikacıları da olumsuz yönde etkilemektedir.

Hemşirelerin iletişimleriyle ilgili önermelerden *hemşireler insanları dinler*" önermesine kişilerin %34.8'inin katıldığı, %45'inin kısmen katıldığı, %20'sinin katılmadığı, *hemşireler insanların soru sormasına izin verir*" önermesine %35.6'sının katıldığı, %44.8'inin kısmen katıldığı, *Hemşireler sağlıklı bireyin sorunlarına çözüm önerisi getirir*" önermesine %36.2'sinin katıldığı, %33.8'inin kısmen katıldığı, %30'unun katılmadığı; *hemşireler hasta bireyin sorunlarına çözüm önerisi getirir*" önermesine %50'sinin katıldığı; %34.4'ünün kısmen katıldığı; *hemşireler sır tutar*" önermesine %42.6'sının katıldığı, %37.2'sinin kısmen katıldığı; *hemşireler yol gösterici dartsmaniardır*" önermesine %42.8'inin katıldığı, %37.6'sının kısmen katıldığı Tablo 3'de görülmektedir.

Song'un (1993) doktor (172 kişi), hemşire (270 kişi), diğer hastane personeli (237 kişi), hasta ve yakınlarının (240), hemşirelik imajını yansıtan görüşlerinin karşılaştırıldığı çalışmasında, hemşirelerin hastaları dinlemediği, hemşirelerin kendi merkezli çalıştıkları, ilgisiz mekanik kişiler olarak tanımladıklarını göstermiştir. Sonuçta her bir grubun hemşirelik imajı farklı bulunmuştur. Genellikle halk hemşireler hak-

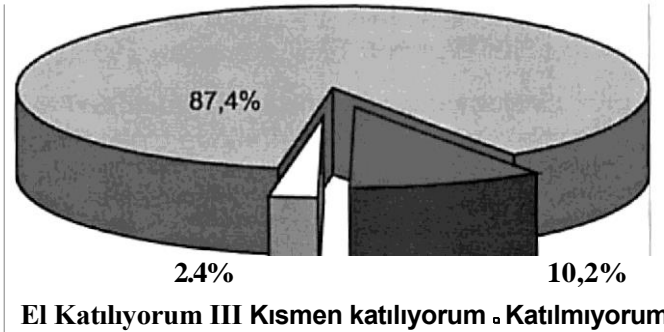
kında olumlu imaja sahip iken hemşireler kendilerini daha düşük düzeyde değ'erlendirmiştir. Doktorlarla karşılaştırıldığında ise işlerinin değeri, profesyonellik ve uygulamalara katkıları bakımından hemşirelerin çok daha negatif oldukları görülmüştür (Song 1993).

Hemşirelerin çalışma koşulları ile ilgili önermelerden *"hemşirelerin ücreti tatminkardır"*

önermesine kişilerin %23'13. katılırken, *"hemşirelerin çalışma koşulları ağırdı,"* önermesine %73 oranında katılım gözlenmiştir. *"Hemşireler hastane dışında pek çok kurumda çalışabilir"* önermesine ise kişilerin %55'i katılmıştır.

Dalgıç'ın çalışmasında da toplumdaki bireyler "hemşireliğin iş yükü diğer sağlık mesleklerine göre daha fazladır" görüşüne %75 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir, Toplumdaki kişilerin hemşirelerin çalışma koşullarına yönelik imaj' konusunda ücret ve çalışma koşullarının ağır olduğu konusunda doğru bilgiye sahip oldukları, fakat hemşirelerin çalışma alanlarının çok iyi anlaşılmadığı düşünülebilir. Bunun nedeni olarak da hemşirelerin ülkemizde daha çok tedavi hizmetlerinde istihdam edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Hemşirelerin eğitim düzeyi ile ilgili önermelerden *" hemşirelik eğitimi lise düzeyinde olmalıdır"* önermesine kişilerin %73.8'inin katılmadığı belirlenmiştir. *"Hemşirelik eğitimi üniversite düzeyinde olmalıdır"* önermesine kişilerin %87.6'sının katıldığı, katılımın en yüksek olduğu ikinci önermedir (Grafik 1). Kişilerin %59.2'sinin *"hemşireler yönetici olabilirler"* önermesine katıldığı, %21.5'inin kısmen katıldığı; *"hemşireler öğretmen önermesine* %54.6'sının katıldığı, %27.6'sının katılmadığı; *"hemşireler kendi alanlarında araştırma yapabilir"* önermesine %82'sinin katıldığı,, %26.4'ünün katılmadığı saptanmıştır.

Grafik 1. Kişilerin, "hemşirelik eğitimi üniversite düzeyinde olmalıdır" Önermesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Hemşirelerin olması gereken eğitim düzeyi konusunda yapılmış pek çok çalışmada eğitimin üniversite düzeyinde olması istenilen bir durumdur. *Eksen ve arkadaşlarının* çalışmasında vatandaşlar hemşirelik eğitiminin lise sonrası dört yıl olmasını isteyenlerin oranı %78.26'dır (Eksen ve ark. 1997).

"Hemşireler öğretim üyesi olabilirler" önermesine toplumdaki bireylerin %55.8'i katılırken, *Taşacak* öğretim üyeleri ile yaptığı çalışmada öğretim üyelerinin %74.7'sinin hemşire öğretim üyelerini tanıması, üniversitelerdeki etkileşim, işbirliği, bilgi paylaşımının gerçekleşmediğini göstermesi açısından önemlidir (Taşacak 1997).

"Hemşireler kendi alanlarında araştırma yapabilirler" Önermesine bu çalışmada kişilerin %82'sinin, Dalgıç'ın çalışmasında %951-nin katılıyor olması mesleğimiz açısından hem sevindirici hem de bu yönde daha verimli olmamız gerektiği konusunda önemli bir bulgudur (Dalgıç 1995).

Toplumdaki kişilerin hemşirelik hakkındaki bazı basmakalıp yaklaşımları incelendiğinde, *"hemşireler doktorun sağ koludur"* önermesine bu çalışmada katılım oranı %78.8, Taşacak'ın çalışmasında %75.8, Dalgıç'ın çalışmasında %91.7, gibi yüksek oranlardadır (Taşacak 1997, Dalgıç 1995). Bu araştırmaya katılanların biraz iyi niyetle, ancak "yardımcı kimliğini belirginleştirir" biçimde bir yaklaşımının olması önemlidir. Ayrıca meslek üyelerinin de kendilerini nasıl gördüğü önemlidir. Örneğin, *Özcan ve Özgür'ün* hemşirelerin benlik değerini algılayışları ile ilgili 268 hemşire ile yaptıkları bir araştırmada hemşirelerin %74.1'i "hemşire olarak bizler doktorların en önemli yardımcılarıyız" gibi bir ifade kullanmışlardır (Özcan ve Özgür 1990).

İkinci basmakalıp yaklaşım olan *"hemşireler iyilik melekleridir"* önermesine katılım bu çalışmada %32.8, *Taşacak'ın* çalışmasında %31'dir. *Emiroğlu'nun* araştırmasında hekim ve toplum grubu "beyaz melekleri" sıfatını kabul etmişler, hemşire grubu ise olumlu, güzel bir iltifat olarak değerlendirmişler (Taşacak 1997, Emiroğlu 1995).

Profesyonel meslek olma yolunda ciddi girişimleri olan mesleğimizin, hala kendi meslektaşları tarafından bu tip basmakalıp yaklaşımları olumlu bulmaları düşündürücüdür.

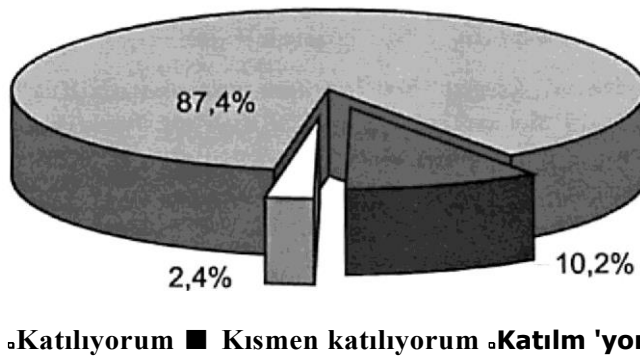
"Erkekler de hemşire olabilirler" önermesine kişilerin %56'sı katılırken, %16'sı kısmen katılmaktadır. *Eksen ve arkadaşlarının* yaptığı bir çalışmada hemşirelerin %89'u yüksek okul öğrencilerinin %74'ü, lise öğrencilerinin %58'i, doktorların %53'ü, vatandaşların %551 hemşirelik mesleğine erkeklerin de alınması gerektiğini belirtmişlerdir (Eksen ve ark. 1997). Sonuçlar çalışma bulgularına paralellik göster-

mektedir. Hemşirelik mesleğinde erkek hemşirelerin yer alması, bir takım farklı sorunları da beraberinde getireceği unutulmamalıdır.

"Kızımın hemşire olmasını onaylarım" önermesine kişilerin %56'sının "oğlumun bir hemşireyle eutenmesini onay/ay-un" önermesine %59'unun katıldığı gözlenmiştir (Tablo 1). Taşocak'ın çalışmasında buna benzer bir önermeye %20 oranında katılım gözlenmiştir (Taşocak 1997). Taşocak'ın çalışmasındaki bireylerin eğitim düzeylerinin yüksek olmasına karşın, hemşirelik mesleğini kızlarına uygun görmemeleri düşündürücüdür.

"Hemşirelik bağıTTISIZ uygulamaları olan bir meslektir" önermesine kişilerin %32'si katılırken, %30'u kısmen katılmıştır. Bağımsızlık, meslek sahiplerinin iş davranışlarını kendilerinin özgürce düzenlemesi, uygulaması ve kontrol etmesi demektir. Günümüz hemşiresi bağımsız rol açısından karmaşa içindedir. Bağımsız rollerini uygulamada engelle karşılaştıran hemşireler ya mesleği terk etmekte ya da eski ortama uyum sağlamaktadır (İnanç ve Ustünsöz 1998). Haklı olarak toplumdaki bireylerde hemşireliğin otonomi sahibi olduğu görüşüne kısmen katılmaktadırlar.

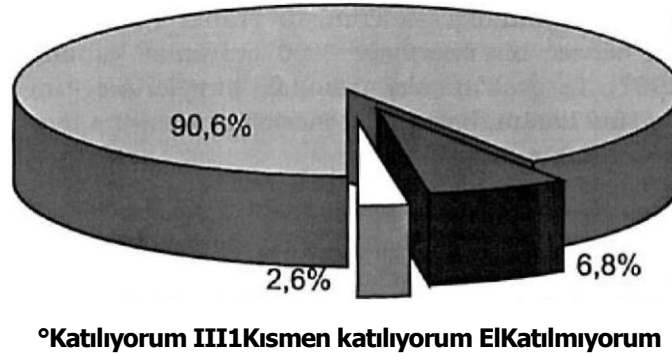
"Hemşirelik bakımı, hastaların iyileşmesinde yaşamsal önem taşır" önermesine %87.4 gibi yüksek bir katılım gözlenmiştir. En yüksek katılım oranının olduğu üçüncü önermedir (Grafik 2). Katılım oranının yüksek olması halkın, hemşireliği önemseyişinin göstergesi olabilir.

Grafik 2. Kişilerin "Hemşirelik bakımı, hastaların iyileşmesinde yaşamsal önem taşır" önermesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

"Hemşirelik bilgiye dayalı meslektir" önermesine %91 ile katılımın en yüksek olduğu birinci önermedir (Grafik 3). "Hemşirelik bece-

riye dayalı bir meslektir" önermesine %86 oranında toplumdaki bireylerin katılım gösterdikleri diğer bir önermedir Toplumdaki bireylerin bu iki önermeye yüksek oranda katılmaları olumlu ve sevindiricidir.

Grafik 3. Kişilerin "*Hemşirelik bilgiye dayalı meslektir*" önermesine Verdikleri Yanıtların Dağılımı

"Hemşirelik hizmetlerinde birey ve toplumun sağlık eğitimi önemlidir" önermesine kişilerin %36'sının katılması hemşirelerin bu rollerini yeterince yerine getiremediğini göstermektedir. *Tosunrun 1998* yılında "*Hemşirelerin sağlık eğitimi etkinliklerini etkileyen etmenlerin belirlenmesine yönelik ölçek geliştirme*" çalışmasında ölçek puan ortalaması 5 üzerinden 3.26 bulunmuştur. Ayrıca hemşireler, sağlık eğitimi uygulamalarında istedik düzeyde etkili olmadıklarının farkındadırlar ve bu durumu etkileyen en olumsuz nedenlerin başında yeterli zamanlarının olmayışını ifade etmişlerdir (*Tosun 1998*).

"Hemşireler hasta haklarının savunucusudur" önermesine kişiler %33 oranında katılırken, %42'si kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir. Hemşirelerin hasta haldarının bütünüyle farkında olmaları, girişimlerini çalıştıkları kurumun yararına olduğu kadar hasta yararına da yöneltmeleri gerekir. Hemşirelik rollerini, geleneksel doktor savunuculuğundan, hasta savunuculuğuna doğru kaydırmalıdır. *Zencirrin* araştırmasında hekim ve hemşirelerin hasta hakları konusunda genellikle olumlu bir tutum içerisinde oldukları saptanmıştır (*Zencir 1996*).

"Medyada hemşirelerin yansıtıldığı gerçeklere uyumludur" önermesine kişilerin %20'si katılırken, %43'ü bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. *Emiroğlunun* araştırmasında toplum grubu, medyada yabancı filmlerde görülen örneklerin daha iyi olduğunu, Türkiye'de ise fazla abartılı ele alındığını ifade etmişlerdir (*Emiroğlu 1995*). Toplumun medyadaki haberlere karşı gavsizliğini göstermesi açısından bu bul-

gular önemlidir. Günümüzde medya aktardığı mesajlarla, toplumları çok büyük ölçüde etkileme gücüne sahiptir. Toplumun hemşirelik hizmetleri hakkında doğru bilgi edinmesi, hemşireliğin medyada etkili ve yeterli sunuluşu ile ilgilidir. Hemşirelerin meslek imajının geliştirilmesinde medyayı bilinçli kullanmaları son derece önemlidir.

"Hemşirelerin toplumda saygınlığı yüksektir" önermesine kişilerin %38'i katılırken, %33'ü çekimser, %28'i katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Bir meslek amacına yönelik hizmet ediyor, toplum gereksinimini en yeterli şekilde karşılayabiliyorsa meslektir. Verilen hemşirelik hizmetinin niteliği arttıkça toplumda mesleğin saygınlığı artar (inanç ve Ustünsöz 1998). Ülkemizde hemşirelik mesleğinin toplumun hemşirelik gereksinimlerini henüz karşılayamadığı bir gerçektir.

"Hemşirelerin bir derneği vardır" önermesine kişilerin %52.81 katılırken, %17.8'i çekimser kalmıştır. Türk Hemşireler Derneğinin içine kapandığı, beklentileri karşılamada yetersiz kaldığı, üye kaybının olduğu söylenen bir dönemde, araştırmaya katılan kişilerin yarısından fazlasının derneği hatırlaması şaşırtıcıdır.

Toplumun hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada; araştırmaya katılan kişilerin hemşirelik imajına ilişkin puan ortalamaları 78.078 ± 8.189 , maddelere göre puan ortalamaları ise 2.32 ± 0.735 olarak bulunmuştur. Kişilerin bu çalışmada aldıktan puanlar, ortalamanın çok az üzerinde, fakat ideal olanın da altında bulunmuştur. Hemşireler doktorun sağ koludur, önermesi en düşük puan ortalamasına sahipken (1.306 ± 0.633), hemşirelik bilgiye dayalı meslektir, önermesi en yüksek puan ortalamasına sahiptir (2.880 ± 0.397).

3. KİŞİLERİN HEMŞİRELİK İMAJİ HAKKINDAKİ SORULARA VERDİKLERİ YANITLARIN TOPLAM PUAN ORTALAMALARININ BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Kişilerin cinsiyetine göre, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları incelendiğinde kadınların puan ortalaması 80.35, erkeklerin ise 80.59 olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki bu fark yapılan istatistiksel analizde anlamlı bulunmamıştır ($t=-0.317$, $P>0.05$).

Kişilerin yaş gruplarına göre, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verilen yanıtların toplam puan ortalamaları incelendiğinde, 18-32 yaş grubunda 77.08, 33-47 yaş grubunda 78.59, 48 ve üzeri yaş grubunda 79.81 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizinde gruplar arasında

$\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=4.405$, $P<0.05$). Yapılan ileri analizde (Tukey) bu farkın puan ortalaması en yüksek olan 48 yaş ve üzeri gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. İleri yaş grubunun olumlu hemşirelik imajına sahip olma nedeni, sağlık kurumlarından daha fazla yararlanmaları dolayısıyla hemşirelerle daha fazla karşılaşmalarına ayrıca, ileri yaşlarda meslekler hakkında daha fazla ve doğru bilgiye sahip olmaları ile açıklanabilir.

Kişilerin medeni durumlarına göre, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalaması incelendiğinde, evli olanlarda 81.55, bekarlarda 78.80, diğer grupta 78.65 bulunmuştur. Yapılan varyans analizinde gruplar arasındaki bu fark önemli bulunmuştur ($F=6.285$, $P<0.05$). Yapılan ileri analizde (Tukey) bu farkın puan ortalaması en yüksek olan evli gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Yine bu durum evli olanların bekarlara kıyasla sağlık kurumlarından daha fazla hizmet talep etmeleriyle ve hemşireleri yakından tanımlanmalarıyla ilgili olabilir.

Kişilerin eğitim düzeyine göre, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verilen yanıtların toplam puan ortalamaları incelendiğinde, okur-yazar olmayanların 85.20, ilköğretim mezunlarının 81.50, ortaokul mezunlarının 78.49, lise mezunlarının 80.18, üniversite mezunlarının 81.05 olarak bulunmuştur. Yapılan ileri analizde gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır ($F=2.003$, $P>0.05$).

Kişilerin meslek gruplarına göre, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verilen yanıtların toplam puan ortalamaları incelendiğinde, serbest meslek sahiplerinin 77.58, memur ve işçilerin 78.34, çalışmayan grubun 78.42 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizinde gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır ($F=0.738$, $P>0.05$).

Hemşire yakını olan ve olmayan kişilerin hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=0.816$, $P>0.05$).

Hemşirelik hizmeti alan ve almayan kişilerin, hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=0.779$, $P>0.05$).

Kişilerin aldıkları hemşirelik hizmetinden memnuniyetleri ile hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=16.496$, $P<0.01$). Yapılan ileri analizde (Tukey) bu farkın hizmetten memnun olmayanlardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Hemşire yakını olması ve hemşirelik hizmeti alıp almama durumu ile meslek imajı puan ortalamaları

arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken aldığı hizmetten memnun olmamasının hemşirelik imajını etkilemesi, yetişkinin en önemli özelliklerinden olan kendi yaşam deneyimlerine değer vermesi ile açıklanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumdaki kişilerin hemşirelik imajına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılım yüzdesi en yüksek olan önermeler sırasıyla hemşirelik bilgiye dayalı meslektir (%90.6), hemşirelik eğitimi üniversite düzeyinde olmalıdır (%87.6) ve hemşirelik bakımı hastaların iyileşmesinde yaşamsal önem taşır (%87.4) önermeleridir.

Toplumun hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada araştırmaya katılan kişilerin hemşirelik imajına ilişkin puan ortalamaları 78.078 ± 8.189 , maddelere göre puan ortalamaları ise 2.32 ± 0.735 olarak bulunmuştur.

İleri yaşta ve evli olan bireylerin hemşirelik imajı puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Kişilerin cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleklerine göre hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların puan ortalamaları arasında yapılan istatistiksel analizde anlamlı fark bulunmamıştır. Kişilerin aldıkları hemşirelik hizmetinden memnuniyetleri ile hemşirelik imajı hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde (Tukey) bu farkın hizmetten memnun olmayanlardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak toplumdaki kişilerin, hemşirelik hakkındaki imajını belirlemek amacıyla yürütülen bu araştırmada, toplumun gözünde hemşirelik imajı orta düzeydedir. Başka bir deyişle, toplumdaki kişilere göre hemşirelerin imajı ne çok iyi, ne de çok kötüdür.

- Bir ülkede hemşireliğin misyonuna ve vizyonuna ilişkin bilgiyi o ülkedeki hemşireliğin görevleri fonksiyonları ve hemşirelik imajı ortaya koyar. Başka mesleklere kaymanın önlenmesi için "hemşirelik işgücünün elde tutulmasına" yönelik önlemler ulusal sağlık politikasının parçası olmalıdır.
- Hemşirelik mesleği gelişen toplum içindeki toplumsal rolünü yeniden gözden geçirerek eğitimine dinamik bir yön veren bir meslektir. Gelecekte toplumun ilgisi yeterince hemşireliğe yöneltilmek isteniyorsa temel bazı konuların göz önüne alınması gerekir. Öncelikle hemşireliğin gelişmesi için hemşirelik eğitimine gereken önem verilmeli ve durum güç olsa da alt düzeyde bir eğitim kabul edilmemelidir. Üstelik bilginin bu kadar hızlı çoğalıp, eskidiği bir dönemde

öğrencilere bilgi yüklemenin yerine "öğrenmenin öğretilmesi "çok daha önem kazanmaktadır.

- Hemşirelik gelecekte güçlü ve vazgeçilmez bir meslek olmak istiyorsa, tavır ve yapılanmada birçok değişiklikler zorunludur. Geleceğe yönelik planların geleneksel değil, araştırma temeline dayandırılması kaçınılmazdır. O halde hemşireler çok daha fazla araştırma yapmalıdırlar.
- Demokrasiyi belirleyen katılım ve çoğulculuktur. Katılım ve çoğulculuk ise toplumdaki bütün grupların yaşmasını, siyasal sistem içinde yaşmasını öngörür. Hemşireler olarak kendimizi ortaya koyma, tanıtma gereksinimiz vardır. Bunu yaparken, mesleki örgütlenme kaçınılmazdır. Bu tür mesleki örgütlerin varlık nedeni, o mesleğin toplumsal statüsü, toplumsal konumu, ekonomik çıkarlarıdır. Bu örgütler ekonomik çıkarların ötesinde toplumsal statü konusunda uğraşmaya başladıkları anda yarışmanın içerisine girmiş demektir.
- Yeni bir yüzyılın başı, biz hemşireler için geleceği önce beyinlerimizde kurmak için iyi bir fırsat olabilir. Vizyon geleceğe bakış ise, hareket noktası gerçeldir. Biz hemşireler için vizyon ise bugünden yarınlara uzanan bir iyimserlik, insanları heyecanlandıran bir umut içermelidir. Çünkü pozitif bir bakış açısı bize tüm bu zorlukları yenebilecek enerji ve gücü verebilir.

KAYNAKLAR

1. Clay T (1987) image, culture and women. Nurses Power and Politics. First published, Heinemann Nursing London, 111-24.
2. Coşkun A, Karanisoğlu H, Tekin N, Hotun N (1992) Üniversite öğrencilerinin hemşireli mesleğini algılayış biçimleri, III. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu 24-26 Haziran, Sivas 838-43.
3. Dalgıç G (1995) Toplumun hemşireliğe ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
4. Eksen M, Birgili F, Tümer A ark. (1997) Hemşire, öğrenci hemşire, doktor ve vatandaşların hemşirelik üzerindeki görüşleri. N. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. 10-12 Eylül, Kıbrıs, 375-9.
5. Ellis J.R, Hartley C,L (1988) Nursing in today's World. Challenges, Issues and Trends Third Edition.
6. Emiroğlu O.N (1995) Sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı. IV.Ulusal Hemşirelik Kongresi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu 15-17 Kasım, Ankara.
7. Erefe I, Bolat Ç (1985) Türkiye'de yayınlanan beş gazete de hemşireliğin yansıtılışını belirleyen değişkenlerin incelenmesi. I. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri. 13-14 Eylül, İzmir, 54-61.

8. Foley M, Jacobson L, Anvaripour PL (1995) Second year medical students' perceptions of the professional nurse's role. JNY State Nurses Assoc. 26:2, 15-9.
9. Inanç N, Üstünsöz A (1998) Kadın, güç ve hemşirelik. Hemşirelik Forumu 1:2, Nisan, 65-70.
10. Magnum S, Garrison C, Lind C ve ark. (1991) Perceptions of nurses' uniforms. Image J. Nurrs. Sch, 23:2, 127-30.
11. Özcan A, Özgür H (1990) Hemşirelerin mesleki benliklerini algılayışları. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu. 12-14 Eylül, İzmir, 226-32.
12. Song L! (1993) A comparative study of opinion on the image of nursing among the doctors, nurses, other hospital personnel and the general public. Taehan Kanho, 32:2, 51-62.
13. Taşocak G (1990) 2030'lu yıllarda hemşirelik imgesi. II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu. 12-14 Eylül, İzmir, 280-6.
14. Taşocak G (1997) İstanbul Üniversitesindeki Öğretim Üyelerinin Hemşireliğe ilişkin imgeleri. III. Hemşirelik Eğitim Sempozyumu (Uluslararası katılımlı) İstanbul FNHYO. 8-10 Eylül, 1993. İstanbul, 1997. 267-78.
15. Tosun F.K. (1998) Hemşirelerin Sağlık Eğitimi Etkinliklerini Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi İzmir, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
16. Ulupınar S, Ekizler H (1997) Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin okulları ile ilgili görüşlerine ilişkin niteliksel bir çalışma. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. 10-12 Eylül, Kıbrıs, 188-94.
17. Velioglu P (1994) Hemşireliğin Düşünsel Temelleri. Alaş ofset matbaası, Eylül- Ekim, İstanbul.
18. Zencir G.G. (1996) Hekim ve Hemşirelerin Hasta Hakları Konusunda Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi İzmir, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.